

اصلاحات در بورس عربستان

نیلوفر قدیری

بازار وارد گردد. این اتفاق افتاد و در نیمه اردیبهشت ماه «جماز السهمی» رئیس بورس با فرمان امیر عبدالله پادشاه عربستان برکنار شد و «عبدالرحمان التویجری» نماینده سابق عربستان در صندوق بین‌المللی پول به جای او به این سمت منصوب شد.

السهمی از ابتدای سال گذشته زمزمه‌هایی را برای اصلاح بازار سهام و خارج کردن کنترل آن از دست سوداگران این بازار شروع کرد و همواره تأکید می‌نمود که عده‌ای معدود با در دست گرفتن نبض بازار سود هنگفتی به دست می‌آورند. او بسیاری از ضعف‌های بازار سهام عربستان را متوجه همین گروه سوداگران می‌دانست و با شعار پاکسازی بازار از سوی عده‌ای در این کشور لقب اصلاح طلب گرفته بود. همین عده بعد از برکناری السهمی این کار را فقط پاک کردن صورت مسئله خواندند و گفتند،

بورس عربستان که بزرگترین بورس در میان کشورهای عرب است در ماه‌های گذشته روزهای پرتلاطمی را گذراند. سه ماه‌های گذشته روزهای پرتلاطمی را گذراند

السهمی از ابتدای سال گذشته زمزمه‌هایی را برای اصلاح بازار سهام و خارج کردن کنترل آن از دست سوداگران این بازار شروع کرد و همواره تأکید می‌نمود که عده‌ای معدود با در دست گرفتن نبض بازار سود هنگفتی به دست می‌آورند. او بسیاری از ضعف‌های بازار سهام عربستان را متوجه همین گروه سوداگران می‌دانست

بورس عربستان که بزرگترین بورس در میان کشورهای عرب است در ماه‌های گذشته روزهای پرتلاطمی را گذراند. سه ماه پیش یعنی در اواسط اسفندماه این بورس دچار سقوط بی‌سابقه‌ای شد که ارزش سرمایه این بازار را به نصف رساند و نزدیک به ۴۰۰ میلیارد دلار به سرمایه‌گذاران زیان زد. دلیل اصلی این سقوط ناگهانی در ارزش سهام بورس عربستان کشمکش میان رئیس بورس با سوداگران بازار سهام بود.

این اختلافات که از اوائل سال ۲۰۰۵ و با شروع اقدامات رئیس بورس برای «شفاف‌سازی فعالیت‌های این بازار و اصلاحات درون آن» آغاز شده بود، سرانجام در اسفندماه گذشته و با توقف کار سوداگران سهام به اوج رسید. آنها کار را در بازار متوقف کردند تا داد و ستدها قفل شود و ضربه‌ای کاری به

اختلاف طبقاتی یکی از فوری‌ترین و بحرانی‌ترین مشکلات اقتصاد عربستان است. دولت سعودی امیدوار بود بورس این مشکل را تا حدی کمتر کند. اما زیان سنگین اخیر به سرمایه‌گذاران و سهامداران کوچک بازار، همه این طرح‌ها را نقش بر آب کرد

مقامات پادشاهی عربستان از اصل بحران بی‌خبرند. این عده از تحلیل‌گران بازار می‌گویند، سیر صعودی قیمت‌های نفت بازار سهام عربستان را برای سقوط آماده کرده بود و اقدامات السهمی ربطی به بحران پیش آمده نداشت. اما دولت عربستان با شرایط پیش آمده شاید چاره‌ای به غیر از برکناری السهمی نداشت. امیر عبدالله پادشاه عربستان که چهره یک پدر میانه‌رو و طرفدار مدرنیته را در عربستان دارد، در سال‌های اخیر به شدت از فعالیت بورس در این کشور حمایت می‌کرد. شعار او ایسن بود که بورس راهی است برای سهیم کردن مردم در ثروت هنگفت نفت کشور. اما بحران اخیر بیش از ۹ میلیون سعودی را که با وام‌گیری یا فروش همه سرمایه زندگی‌اشان در بورس سهام خریده بودند، تحت تأثیر قرار داد و دچار زیان کرد. با بحران به وجود آمده بسیاری از سرمایه‌گذاران کوچک در عربستان به این ابتکار دولت بدبین شدند و آن را هم سیاستی برای فقیر نگه داشتن فقرا و کمک به ثروتمندان توصیف کردند. اختلاف طبقاتی یکی از فوری‌ترین و بحرانی‌ترین مشکلات اقتصاد عربستان است. دولت سعودی امیدوار بود بورس این مشکل را تا حدی کمتر کند. اما زیان سنگین اخیر به سرمایه‌گذاران و سهامداران کوچک بازار، همه این طرح‌ها را نقش بر آب کرد. به همین دلیل دولت تنها راه پیش روی خود را برکناری فوری رئیس بورس و بازگشت آرامش به بازارها می‌داند. بعد از برکناری رئیس بورس برای مدت کوتاهی آرامش به بازارها

بازگشت اما دو هفته بعد بار دیگر روند نزولی آغاز شد. شاخص سهام با ۵/۹۸ درصد کاهش به ۱۰۳۸۵ واحد رسید. اما گردش مالی بازار به ۹۳/۷۱ میلیارد ریال سعودی (۲۴/۹۸ دلار) افزایش یافت. رئیس جدید بورس تدابیر جدیدی را برای احیاء این بازار اعلام کرده است. تشکیل یک شرکت بازار سرمایه، ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری مستقل و تأسیس نظام جدید تبادل سهام برای تقویت بورس از جمله این تدابیر است. تحلیل‌گران بازار می‌گویند، میزان کنونی قیمت سهام به ویژه برای شرکت‌های سرمایه‌گذاری جذاب و جالب توجه است اما تأثیر روانی وقایع اخیر بسیار زیاد بوده است. سرمایه‌گذاران هر روز نگران تکرار واقعه سقوط بازارها هستند. البته قیمت کنونی سهام متناسب با شاخص‌های مثبت اقتصاد عربستان و سیر صعودی قیمت نفت در بازارهای جهانی نیست و این عامل دیگری برای نگرانی سرمایه‌گذاران است. بورس دیگر کشورهای عرب منطقه هم شرایط مشابهی را می‌گذرانند. شاخص قیمت‌ها در بورس کویت در هفته‌های اخیر به طور متوسط ۹۵۰۰ واحد بوده است. این شاخص در بورس امارات به طور متوسط ۴۴۰۰ واحد بوده است. این روند نزولی نتیجه تحولات ماه‌های گذشته در بورس‌های عربی است که سرمایه‌گذاران را مجبور کرده به سودآوری فوری فکر کنند و از نگهداری بلندمدت اوراق چشم‌پوشند. بورس‌های منطقه اکنون در انتظار گزارش‌های اقتصادی سه ماهه دوم سال هستند که در پایان ماه ژوئن (۱۰ تیرماه) منتشر می‌شود و می‌تواند روندهای بازار را تغییر دهد.

سرمایه‌گذاران به پیش‌بینی‌های امید بسته‌اند که حاکی از بهبود شاخص‌های اقتصادی در سه ماهه دوم سال است. اما مقامات اقتصادی عربستان بی‌کار ننشسته‌اند و اقدامات برای ایجاد تحول در بازار سهام این کشور را شروع کرده‌اند. یکی از این اقدامات امضای قراردادی به ارزش ۱۶۰ میلیون ریال سعودی (معادل ۴۲/۷ میلیون دلار) با یک شرکت فن‌آوری و کارگزاری

شمار سرمایه‌گذاران کوچک در بازار سهام عربستان از ۵۰ هزار نفر در سال ۲۰۰۲ به ۴ میلیون نفر رسیده است. تعداد داد و ستدها هم از ۶۰۵ هزار در سال ۲۰۰۱ به ۴۶ میلیون در سال ۲۰۰۵ رسیده است

بورس از منطقه اسکاندیناوی به نام او ام‌ایکس برای راه‌اندازی نظام داد و ستد جدید در بورس عربستان است. هدف از این کار شفاف کردن و افزایش کارآمدی بورس عربستان است. بر اساس این قرارداد شرکت او ام‌ایکس کار طراحی و ایجاد زیرساخت‌های بورس را به عهده می‌گیرد. «عبدالرحمان التویجری» رئیس بورس عربستان بعد از امضای این قرارداد در ریاض به خبرنگاران گفت، سیستم جدید دادوستد سهام در بورس عربستان تا یک سال دیگر راه‌اندازی می‌شود. این شرکت اروپایی در بعد از ماه می طرح‌های اولیه برای منجم سازی در بازار را ارائه می‌کند.

شمار سرمایه‌گذاران کوچک در بازار سهام عربستان از ۵۰ هزار نفر در سال ۲۰۰۲ به ۴ میلیون نفر رسیده است. تعداد داد و ستدها هم از ۶۰۵ هزار در سال ۲۰۰۱ به ۴۶ میلیون در سال ۲۰۰۵ رسیده است.

ناظران بازار در عربستان امضای این قرارداد را اولین نشانه مثبت از شروع به کار رئیس جدید بورس دانسته و از آن استقبال کردند.

امیر عبدالله هم اعلام کرده است که قصد دارد صندوق سرمایه‌گذاری بدون ریسک در کشور ایجاد کند. هدف از این کار جذب سرمایه‌گذاران کوچک به بازار سهام این کشور است. بر اساس این طرح شهروندان سعودی می‌توانند تا ۵۰۰ هزار ریال سعودی (معادل ۱۳۳ هزار دلار) در بورس این کشور سرمایه‌گذاری کنند و برای مدت دو سال به خرید و فروش در بازار سهام بپردازند. سرمایه‌گذاران هر میزان

سقوط اخیر بورس عربستان بر همه بخش‌های بازار این کشور تأثیر گذاشت. حتی مغازه‌های خرده‌فروشی هم از این تأثیرات در امان نبوده‌اند. مطبوعات عربستان اخیراً نوشتند، در پی کاهش شدید ارزش سهام در بورس عربستان سفرهای خارجی سعودی‌ها کاهش یافته است. اکثر سفرهای سعودی‌ها در ماههای اخیر به کشورهای کم‌هزینه بوده است

سودی که به دست آوردند برای خود برمی‌دارند. اما دولت زیان‌ها را جبران می‌کند. هنوز تاریخ دقیقی برای شروع و اجرای این طرح مشخص نشده است اما بر اساس تخمین‌های صورت گرفته بیش از ۳ میلیون سرمایه‌گذار بر اساس این طرح در بورس جذب می‌شوند.

این اقدام شاهزاده ثروتمند سعودی در پی تصمیم وزارت دارایی عربستان انجام می‌شود که اخیراً سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی‌ها در بورس را بلا مانع اعلام کرده بود.

شاهزاده میلیاردی سعودی با استقبال از این تصمیم وزارت دارایی، این کار را باعث ایجاد تنوع و تحول در بورس دانست.

امیر عبدالله هنگام اعلام این طرح گفت، این صندوق مخصوص افراد کم‌درآمد و شهروندان با درآمد محدود مثل کارمندان است که اگر سود کنند آن خودشان خواهد شد و اگر زیان کنند دولت آن را جبران می‌کند.

افزایش قیمت طلا در بازارهای جهانی هم به این تحولات دامن زد. بورس عربستان بعد از رشد ۱۰۳ درصدی در سال ۲۰۰۵ که کم‌سابقه به نظر می‌رسید، از اول سال میلادی ۲۰۰۶ تا اواخر ماه «می» ۴۰ درصد سقوط داشته است. وضعیت این بورس اکنون به دغدغه‌ای جدی برای سیاستمداران این کشور تبدیل شده است. تحلیل‌گران اقتصادی معتقدند تحول مثبت در بازار سهام این کشور به تغییرات و اصلاحات ساختاری در نظام اقتصادی عربستان بستگی دارد.

شاهزاده ولید هم دلیل سقوط اخیر در ارزش سهام بورس عربستان را نفوذ و نقش سوداگرها و اقدامات غیرشفاف آنها خواند.

سقوط اخیر بورس عربستان بر همه بخش‌های بازار این کشور تأثیر گذاشت. حتی مغازه‌های خرده‌فروشی هم از این تأثیرات در امان نبوده‌اند. مطبوعات عربستان اخیراً نوشتند، در پی کاهش

این بخشی از برنامه‌های پادشاه عربستان برای بالا بردن سطح استانداردهای زندگی مردم است. در همین حال شاهزاده ولید بن طلال از شاهزاده‌های ثروتمند سعودی اخیراً اعلام کرده است که تا ۱۰ میلیارد ریال سعودی (معادل ۲۷ میلیارد دلار) در آینده نزدیک در بورس کشورش سرمایه‌گذاری می‌کند. تأثیر این خبر چنان چشمگیر بود که نه تنها شاخص بورس عربستان بلکه بازارهای کشورهای منطقه را تا ۴ درصد افزایش داد.